

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันเกษตรกรเน้นทำการเกษตรเชิงเดี่ยว มุ่งเน้นเพื่อให้ได้ปริมาณผลผลิตจำนวนมากเป็นหลัก ซึ่งเกษตรกรต้องลงทุนซื้อปัจจัยการผลิตภายนอกฟาร์มเข้ามาใช้มีมูลค่าสูงขึ้นทุกปีได้แก่ ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช พันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ และยารักษาโรคสัตว์ ฯลฯ ทำให้เกษตรกรมีหนี้สินสุขภาพเสื่อมโทรม มีปัญหาสารเคมีตกค้างในสิ่งแวดล้อมและในผลผลิตที่มีผลต่อผู้บริโภค จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรไทยโดยส่วนใหญ่มีปัญหาหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

ในขณะเดียวกัน มีเกษตรกรบางส่วนได้ทำการเกษตรแบบผสมผสาน หรือ ไร่นาสวนผสม หรือ เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการปลูกพืชควบคู่กับการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งก่อให้เกิดการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เกษตรกรใช้แรงงานจากสัตว์และมูลสัตว์เพื่อปรับปรุงพื้นที่ทำการเกษตร สัตว์ก็จะกินอาหารที่ขึ้นตามธรรมชาติ วัสดุที่เป็นผลพลอยได้จากการเกษตร เช่น ฟางข้าว ปลายข้าว รำ และมีแหล่งน้ำภายในพื้นที่เพื่อใช้สำรองในยามขาดแคลน และเลี้ยงปลา เกษตรกรสามารถใช้ปัจจัยการผลิตภายในฟาร์มเป็นหลัก จะมีการนำปัจจัยการผลิตภายนอกฟาร์มเข้ามาใช้ในฟาร์มน้อยมากทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตต่ำ แม้ว่าจะได้ผลผลิตน้อยกว่าการทำเกษตรเชิงเดี่ยวที่มุ่งเน้นเพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก แต่ผลผลิตที่ได้กับมีคุณภาพและมีความหลากหลายลดความเสี่ยงด้านราคา สร้างรายได้ที่มั่นคงให้เกษตรกร และเกษตรกรยังได้นำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้านที่ตกทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ หรือค้นพบด้วยตนเอง มาใช้ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร และเลี้ยงสัตว์ เช่น การทำน้ำหมักชีวภาพ การใช้สมุนไพร และการทำอาหารหมักเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ซึ่งกรมปศุสัตว์ได้คัดเลือกกลุ่มเกษตรกรดังกล่าว เข้าร่วมโครงการปศุสัตว์อินทรีย์ เน้นการผลิตสัตว์แบบ ไม่ใช้สารเคมีหรือสารพิษ ในขั้นตอนการผลิต สัตว์เลี้ยงอยู่อย่างอิสระไม่ถูกกักขังทำให้เกิดความเครียดต่อสัตว์น้อยที่สุดส่งเสริมให้สัตว์มีสุขภาพดีเน้นการป้องกันโรคโดยอาศัยการจัดการฟาร์มที่ดีหลีกเลี่ยงการใช้ยาและสารเคมี ในขั้นตอนการผลิตเพื่อความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภค พร้อมส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าในชุมชน หรือตลาดสีเขียว เพื่อเป็นตลาดทางเลือกจำหน่ายผลผลิตที่ปลอดภัยจากกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตสู่ผู้บริโภคโดยตรง โดยจังหวัดร้อยเอ็ดมีตลาดสีเขียวอำเภอปทุมรัตน์ เปิดจำหน่ายทุกวันศุกร์ของสัปดาห์ บริเวณตลาดเทศบาลปทุมรัตน์ ตลาดสีเขียวจังหวัดอำนาจเจริญ เปิดจำหน่ายทุกวันพุธของสัปดาห์ บริเวณสวนสาธารณะมิ่งมงคล ตลาดสีเขียวจังหวัดสุรินทร์ เปิดจำหน่ายทุกวันเสาร์ของสัปดาห์ บริเวณหน้าองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และ ตลาดสีเขียวจังหวัดยโสธร เปิดจำหน่ายทุกวันเสาร์ของสัปดาห์ บริเวณสถานีขนส่งเก่า

จากการเปิดตลาดสีเขียว ในการรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรดังกล่าวถือว่ามีความประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับอีกหลายกลุ่มที่ยังไม่มีสถานที่จำหน่ายผลผลิตเพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร จึงควรที่จะขยายผลไปสู่เกษตรกรกลุ่มอื่นหรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาตลาดสีเขียวให้ดียิ่งขึ้น และในขณะเดียวกันผลผลิตที่นำออกไปจำหน่ายนั้นควรที่จะสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภค เพื่อเป็นการส่งเสริมให้

กลุ่มเกษตรกรผลิตสินค้าให้มีปริมาณและคุณภาพ ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อรายได้ของเกษตรกรที่นำสินค้ามาจำหน่าย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมตลาดสีเขียว และความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ในตลาดสีเขียว ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารจัดการตลาด และ การผลิตสินค้าปศุสัตว์อินทรีย์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค สร้างความมั่นคงในอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตอย่างยั่งยืนต่อไป

2. ความรู้ทางวิชาการ หรือแนวคิดหรือหลักทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ปศุสัตว์อินทรีย์ เป็น ส่วนหนึ่งของระบบเกษตรอินทรีย์ ที่มีการจัดการผลิตปศุสัตว์ ที่มีความสัมพันธ์กลมกลืน ระหว่างผืนดินพืชและสัตว์ที่เหมาะสมเป็นไปตามความต้องการทางสรีรวิทยาและพฤติกรรมสัตว์ที่ทำให้เกิดความเครียดต่อสัตว์น้อยที่สุดส่งเสริมให้สัตว์มีสุขภาพดีเน้นการป้องกันโรคโดยอาศัยการจัดการฟาร์มที่ดี หลีกเลี่ยงการใช้ยาและสารเคมี ในขั้นตอนการผลิตเพื่อความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยสินค้าที่เกษตรกรผลิตได้จะประกอบไปด้วยพืชผัก เนื้อสัตว์ 'ไข่'ไก่ ไข่เป็ด ปลา และอาหารตามธรรมชาติต่างๆ เป็นต้น

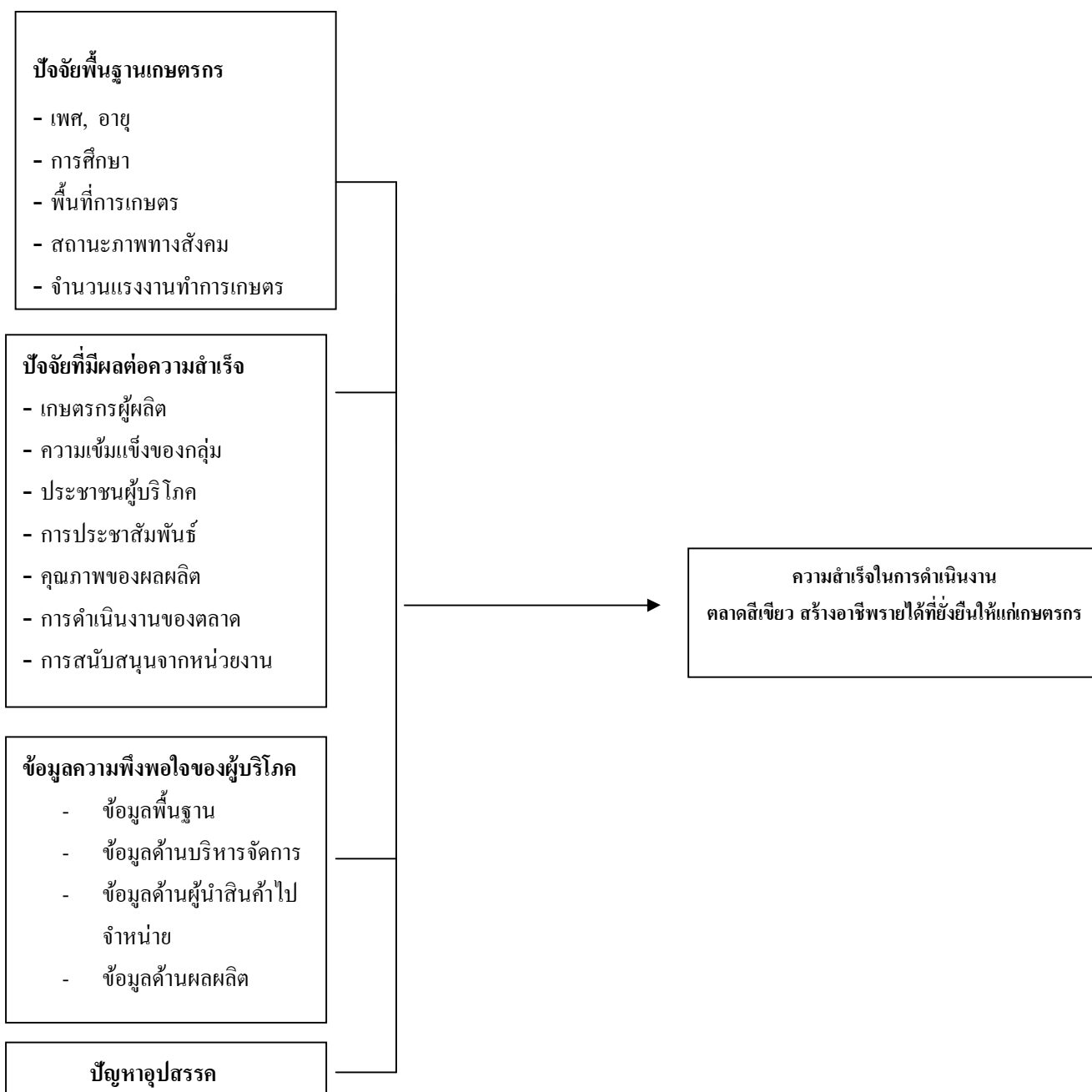
กลุ่มเกษตรกรปศุสัตว์อินทรีย์ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จังหวัดร้อยเอ็ด สุรินทร์ อำนาจเจริญ และยโสธร จะมีการรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าที่ปลอดภัยในตลาดสีเขียวสัปดาห์ละ 1 ครั้ง การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์อินทรีย์ ในตลาดสีเขียว จะสามารถใช้เป็นข้อมูลให้กลุ่มเกษตรกรนำไปวางแผนการผลิตและแปรรูปผลิตปศุสัตว์อินทรีย์จำหน่ายในตลาดสีเขียวให้ประสบผลสำเร็จ และสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภค เป็นการสร้างความยั่งยืนในอาชีพให้เกษตรกรได้เป็นอย่างดี

สมมุติฐานการวิจัย

ลักษณะข้อมูลพื้นฐาน มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์อินทรีย์ และการดำเนินงานบริหารจัดการตลาดสีเขียวในด้านต่างๆ

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ กำหนดขอบเขตของประชากรตัวอย่างไว้ดังนี้

4.1 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของตลาดสีเขียว เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดที่เข้าร่วมโครงการปศุสัตว์อินทรีย์จากจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดสุรินทร์ อำนาจเจริญ และ ยโสธร รวม 4 จังหวัดละ 1 กลุ่ม รวมเกษตรกรจำนวน 88 คน

4.2 การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภค เก็บจากประชาชนผู้บริโภคที่มาซื้อสินค้าในตลาดสีเขียว ทั้ง 4 แห่ง รวมจำนวน 173 ราย

5. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ หมายถึง ปัจจัยที่เป็นเกณฑ์ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานตลาดสีเขียว ประกอบไปด้วย ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรผู้ผลิตสินค้า ประชาชนผู้บริโภค ผลผลิตสินค้าที่นำมาจำหน่าย การประชาสัมพันธ์ การสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการดำเนินงานของตลาดสีเขียว

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของประชาชนหรือผู้บริโภค ที่มีต่อตลาดสีเขียว โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมของเกษตรกรเข้ามาเกี่ยวข้องในการแสดงออก

6. ประโยชน์ของการวิจัย

6.1 ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงาน ไปยังเอกสารทางวิชาการของหน่วยงานในสังกัดกรมปศุสัตว์ สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในพื้นที่เพื่อได้รับทราบข้อมูลสำหรับให้คำแนะนำการผลิตและการพัฒนาตลาดสีเขียว

6.2 นำผลงานไปเผยแพร่ประกอบในการจัดฝึกอบรม/สัมมนา เกษตรกร หรือถ่ายทอดความรู้ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ ในระดับอำเภอและจังหวัด ตลอดจนเกษตรกร คณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ได้รับทราบ เพื่อพัฒนาตลาดสีเขียว และสินค้าที่ผลิตให้มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ ซึ่งจะทำให้กิจกรรมตลาดสีเขียว มีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น สร้างรายได้ที่มั่นคงให้แก่ผู้ผลิตอย่างยั่งยืน เช่น

1 เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์และเกษตรกร ใช้เป็นข้อมูลวางแผนการบริหารจัดการตลาด การผลิตสินค้าหรือแปรรูปสินค้าให้มีความหลากหลายและมีคุณภาพตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้มากที่สุด ซึ่งจะทำให้เกษตรกรผู้ผลิตมีรายได้เพิ่มมากขึ้นมีกำลังใจในการผลิตและนำสินค้าไปจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง

2 จัดสัมมนาเชื่อมโยงการผลิต การตลาดชุมชน โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ผลิตและบริโภค ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาแลกเปลี่ยนแนวคิดและดูกระบวนการผลิตของเกษตรกรซึ่งจะทำให้สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น

3 เกษตรกรร่วมจัดทำข้อบังคับกลุ่มในการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ให้เข้มงวดมากขึ้นโดยยึดมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์เป็นหลัก และนำไปปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด รวมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการผลิตอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อวางเป้าหมายในการขอรับรองมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์แบบกลุ่ม หรือแบบรายฟาร์มซึ่งจะสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี